

DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ
YAPAY ZEKÂ KULLANIM İLKELERİ VE REHBERİ
BİRİNCİ BÖLÜM

(Giriş, Dayanak, Amaç)

(21.05.2026 tarihli ve 2026/11 sayılı Senato Kararı ve 11.06.2026 tarihli ve 2026/11 sayılı Müttevelli Heyet Kararı ile onaylanmıştır.)

1. Giriş

Yapay zekâ teknolojileri, özellikle üretken yapay zekâ sistemleri, yükseköğretim kurumlarının eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın, ölçme-değerlendirme ve idari işleyiş süreçlerinde giderek daha görünür ve etkili hale gelmiştir. Metin, görsel, ses, video, kod ve veri üretme kapasitesine sahip bu sistemler; bilgiye erişimi hızlandırma, içerik taslağı oluşturma, yazım ve dil kontrolü sağlama, araştırma süreçlerini destekleme, idari verimliliği artırma ve kişiselleştirilmiş öğrenme imkânları sunma bakımından önemli fırsatlar barındırmaktadır. Bununla birlikte aynı sistemler; yanlış veya yanıltıcı içerik üretimi, önyargı ve ayrımcılık riski, kişisel verilerin korunmasına ilişkin ihlaller, fikrî mülkiyet sorunları, akademik dürüstlüğün zedelenmesi ve insan muhakemesinin zayıflaması gibi ciddi etik ve hukuki sorun alanları da doğurmaktadır. YÖK'ün üretken yapay zekâ (ÜYZ) etik rehberi, yükseköğretimde ÜYZ kullanımının hem fırsatlar hem de riskler içerdiğini açıkça belirtmekte; özellikle bilimsel dürüstlük ile araştırmacı sorumluluğunun korunmasını zorunlu görmektedir.

Uluslararası düzeyde de benzer bir yaklaşım benimsenmektedir. UNESCO'nun Yapay Zekâ Etiği Tavsiye Kararı, yapay zekâ yönetişiminin insan hakları, insan onuru, şeffaflık, hesap verebilirlik ve insan denetimi esaslarına dayanması gerektiğini vurgulamaktadır. OECD AI İlkeleri, yapay zekânın yenilikçi olmasının yanında güvenilir, insan haklarına ve demokratik değerlere saygılı olması gerektiğini ifade etmektedir. Avrupa Komisyonu'nun Güvenilir Yapay Zekâ Etik Rehberi ise güvenilir yapay zekâ için insan denetimi, teknik güvenlik, mahremiyet ve veri yönetişimi, şeffaflık, ayrımcılık karşıtlığı, toplumsal fayda ve hesap verebilirlik şeklinde yedi temel gereklilik ortaya koymaktadır.

Avrupa Birliği Yapay Zekâ Tüzüğü (AI Act) kapsamında, yapay zekâ sistemleri risk düzeylerine göre sınıflandırılmakta ve bu sınıflara göre farklı yükümlülükler öngörülmektedir. Özellikle eğitim alanında kullanılan ve öğrenci değerlendirmesi, başarı ölçümü veya karar alma süreçlerini etkileyen yapay zekâ sistemleri "yüksek riskli sistemler" olarak tanımlanmaktadır. Bu tür sistemlerin kullanımında insan denetimi, şeffaflık, veri kalitesi, ayrımcılığın önlenmesi, sistem performansının izlenmesi ve kullanıcıların sistemin sınırları hakkında bilgilendirilmesi gibi yükümlülükler öne çıkmaktadır. Bu rehber, söz konusu risk temelli yaklaşımı dikkate alarak, yapay zekâ kullanımında güvenilirlik, hesap verebilirlik ve insan odaklılık ilkelerini benimsemektedir.

Ülkemizde Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi, 2021-2025 yılları için altı stratejik öncelik belirlemiştir. Bunlar; Yapay zekâ uzmanlarını yetiştirmek ve alanda istihdamı artırmak, Araştırma, girişimcilik ve yenilikçiliği desteklemek, Kaliteli veriye ve teknik altyapıya erişim imkânlarını genişletmek, Sosyoekonomik uyumu hızlandıracak düzenlemeleri yapmak, Uluslararası düzeyde iş birliklerini güçlendirmek, Yapısal ve iş gücü dönüşümünü hızlandırmak olarak belirlenmiştir. Bu önceliklerde de belirtilen eğitim ve araştırma alanında yapay zekâyâ ilişkin kurumsal ve düzenleyici çerçevenin her geçen gün ivme kazanarak geliştiği görülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın Eğitimde Yapay Zekâ Politika Belgesi ve Eylem Planı ile Eğitimde Yapay Zekâ Uygulamaları Etik Kılavuzu, eğitim ortamlarında yapay zekânın etik, güvenli, kapsayıcı ve denetlenebilir biçimde kullanılmasına ilişkin ilkeler ortaya koymaktadır. TÜBİTAK'ın destek süreçlerinde ÜYZ kullanımına ilişkin rehberi de araştırma bütünlüğü, süreç gizliliği, fikrî ve sınai mülkiyet hakları ile KVKK'ya uyumun korunmasını merkezî bir ilke olarak benimsemektedir. Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından yayımlanan rehber ise üretken yapay zekâ sistemlerinde kişisel veri işleme, veri güvenliği, yurt dışına aktarım, şeffaflık ve ilgili kişi hakları bakımından dikkat edilmesi gereken hususları ayrıntılı biçimde ele almaktadır.

Doğuş Üniversitesi bakımından yapay zekâ kullanımına ilişkin kurumsal bir çerçeve oluşturulması, mevcut mevzuatın doğal bir uzantısı niteliğindedir. Üniversitenin Ana Yönetmeliği, Senatoya eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayın faaliyetlerinin esasları hakkında karar alma; düzenleyici işlem taslaklarını hazırlama veya görüş bildirme yetkisi vermektedir. Üniversitenin Etik Davranış İlkeleri ve Etik Kurul Yönergesi ise bilimsel araştırma, yayın, eğitim-öğretim, paydaş ilişkileri ve etik değerlendirme süreçlerinde dürüstlük, adalet, insan haklarına saygı, kişisel verilerin korunması ve etik ihlallerin önlenmesini temel ilke olarak kabul etmektedir. Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav

Yönetmeliği de intihali, başkalarının fikirlerini, metotlarını, verilerini veya eserlerini uygun atıf yapmadan kısmen veya tamamen kendi eseri gibi göstermek şeklinde tanımlamakta; tez, proje, seminer ve değerlendirme süreçlerinde akademik sorumluluğu öğrenci ve danışman ekseninde yapılandırmaktadır.

Bu çerçevede Doğu Üniversitesi'nde yapay zekâ kullanımına ilişkin açık, ilkel, uygulanabilir ve denetlenebilir bir rehber oluşturulması bir tercih değil, kurumsal sorumluluğun gereğidir. Bu rehber, yapay zekâyı mutlak biçimde yasaklayan bir anlayıştan değil; riskleri tanımlayan, kullanım sınırlarını belirleyen, insan sorumluluğunu merkeze alan ve akademik dürüstlüğü koruyan bir yaklaşım üzerinden hazırlanmıştır. YÖK rehberinin de açıkça belirttiği üzere, üretken yapay zekâ kullanımında asıl ölçüt, kullanımın araştırmacının veya öğrencinin asli katkısını ortadan kaldırıp kaldırmadığı ve ortaya çıkan ürünün etik ve hukuki sorumluluğunun kim tarafından üstlenildiğidir.

2. Dayanak

Bu Rehber, Doğu Üniversitesi bünyesinde yapay zekâ araç ve sistemlerinin kullanımına ilişkin kurumsal ilkeleri belirlemek amacıyla aşağıdaki anayasal, yasal, kurumsal, ulusal ve uluslararası dayanaklar esas alınarak hazırlanmıştır.

2.1. Anayasal ve yasal dayanaklar

Bu Rehberin anayasal ve yasal temeli; başta Türkiye Cumhuriyeti Anayasası olmak üzere 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve ilgili diğer mevzuat hükümlerine dayanmaktadır. Bu çerçevede, kişisel verilerin korunması, özel hayatın gizliliği, düşünce ve ifade özgürlüğü, bilim ve sanat özgürlüğü, eğitim hakkı, fikrî emek ürünlerinin korunması ve hukuka aykırı veri işleme veya yanıltıcı içerik üretimine karşı bireyin korunması bu Rehberin temel hukuki zeminini oluşturmaktadır. KVKK rehberi, üretken yapay zekâ sistemlerinde kişisel veri işlenmesinin genel ilkelere, hukuki işleme şartlarına, veri güvenliği yükümlülüklerine ve şeffaflık gerekliliklerine uygun şekilde değerlendirilmesi gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır.

2.2. Yükseköğretim mevzuatı ve ulusal rehberler

Bu Rehberin hazırlanmasında 2547 sayılı Kanun çerçevesinde yükseköğretim kurumlarının eğitim, araştırma ve yayın etiğine ilişkin yükümlülükleri;

T.C. Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi, YÖK Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği yaklaşımı; YÖK'ün "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Faaliyetlerinde Üretken Yapay Zekâ Kullanımına Dair Etik Rehber"; MEB'in "Eğitimde Yapay Zekâ Politika Belgesi ve Eylem Planı (2025-2029)" ile "Eğitimde Yapay Zekâ Uygulamaları Etik Kılavuzu"; TÜBİTAK'ın "Destek Süreçlerinde Üretken Yapay Zekânın Sorumlu ve Güvenilir Kullanımı Rehberi" ve ilgili diğer politika metinleri dikkate alınmıştır. YÖK rehberi, ÜYZ' nin hipotez geliştirme, tartışma, yorumlama ve uygulama gibi üst düzey özgün akademik katkı gerektiren aşamalarda araştırmacının yerini almaması gerektiğini; kullanılan yapay zekâ çıktılarının dikkatle gözden geçirilmesi, hata ve taraflılıkların giderilmesi ve tüm hukuki-etik sorumluluğun araştırmacı tarafından üstlenilmesi gerektiğini belirtmektedir. MEB belgeleri, eğitimde yapay zekâ kullanımında etik, kapsayıcılık, güvenlik, şeffaflık ve yönetim boyutlarını öne çıkarmaktadır. TÜBİTAK rehberi ise özellikle başvuru, değerlendirme ve izleme süreçlerinde gizlilik, fikrî mülkiyet, veri güvenliği ve adil değerlendirme ilkelerini açık kurallara bağlamaktadır.

2.3. Uluslararası etik ve politika belgeleri

Bu Rehberin uluslararası çerçevesi; UNESCO'nun Yapay Zekâ Etiğine İlişkin Tavsiye Kararı, UNESCO'nun Eğitim ve Araştırmada Üretken Yapay Zekâ Kılavuzu, OECD AI İlkeleri, Avrupa Komisyonu'nun Güvenilir Yapay Zekâ Etik Rehberi ve Avrupa Birliği Yapay Zekâ Tüzüğü dikkate alınarak oluşturulmuştur. UNESCO, yapay zekâ etiğinde insan onuru, insan hakları, çevresel ve toplumsal sürdürülebilirlik, şeffaflık, hesap verebilirlik ve insan denetimini temel almaktadır. OECD ilkeleri, yapay zekâ yaşam döngüsü boyunca hukukun üstünlüğü, insan hakları, demokratik değerler, mahremiyet, eşitlik ve adaletin korunmasını istemektedir. Avrupa Komisyonu rehberi güvenilir yapay zekâyı insan-merkezli bir yaklaşım içinde tanımlamakta ve yedi temel gereklilik ortaya koymaktadır. Avrupa Birliği Yapay Zekâ Tüzüğü de AB düzeyinde yapay zekâ için uyumlaştırılmış kurallar getirmekte, güvenli ve güvenilir yapay zekâ sistemlerinin geliştirilmesini ve kullanımını hedeflemektedir.

3. Amaç

Bu Rehberin amacı, Doğu Üniversitesi bünyesinde yapay zekâ temelli araç ve sistemlerin eğitim-öğretim, ölçme-değerlendirme, bilimsel araştırma, yayın, tez ve proje hazırlama, idari işleyiş, kurumsal iletişim ve destek süreçlerinde etik, güvenli, şeffaf, hukuka uygun ve sorumlu biçimde kullanımına ilişkin temel ilke ve esasları belirlemektir.

Bu kapsamda Rehberin birinci amacı, yapay zekâ kullanımının üniversite bünyesinde belirsizlik yaratmasını önlemek; öğrenciler, öğretim elemanları, araştırmacılar, idari personel ve yöneticiler bakımından ortak bir kurumsal çerçeve oluşturmaktır. YÖK rehberinde de vurgulandığı üzere, üretken yapay zekâ kullanımına ilişkin kararlar bilim, teknoloji ve etik arasında bir denge kurmayı gerektirir; teknolojinin sağladığı kolaylık tek başına etik meşruiyet oluşturmaz. Bu nedenle Rehber, “kullanılabilirlik” ile “meşruiyet” arasındaki ayrımı kurumsal düzeyde netleştirmeyi amaçlamaktadır.

Rehberin ikinci amacı, akademik dürüstlüğü ve bilimsel güvenilirliği korumaktır. Yapay zekâ araçları fikir üretme, dil düzeltme, özetleme, çeviri ve taslak oluşturma gibi bazı alanlarda destek sağlayabilmekle birlikte öğrencinin, araştırmacının veya öğretim elemanının özgün katkısını ortadan kaldıracak biçimde kullanılmaları etik ihlal riski doğurmaktadır. YÖK rehberi, araştırmacının katkısını ortadan kaldıran kullanım biçimlerinin etik sorunlara yol açabileceğini açıkça belirtmektedir. Doğu Üniversitesi Lisansüstü Yönetmeliği de intihali, başkasına ait fikir, yöntem, veri veya eseri uygun atıf yapmadan kendi eseri gibi sunmak şeklinde tanımlamaktadır. Bu sebeple Rehber, yapay zekâ kullanımının hangi koşullarda destekleyici araç niteliğinde kaldığını, hangi noktada akademik dürüstlük ihlaline dönüşebileceğini açıklığa kavuşturmayı hedefler.

Rehberin üçüncü amacı, kişisel verilerin ve kurumsal bilgilerin korunmasında çerçeve sağlamaktır. Üretken yapay zekâ sistemlerine öğrenci bilgileri, personel bilgileri, sınav soruları, hakem değerlendirmeleri, proje başvuruları, tez metinleri, kurumsal yazışmalar veya üçüncü kişilere ait hassas verilerin girilmesi; veri güvenliği, gizlilik ve yurt dışına veri aktarımı bakımından ciddi riskler taşıyabilmektedir. KVKK rehberi, üretken yapay zekâ sistemlerinde kişisel veri işlenmesinin hukuki sebep, genel ilkeler, güvenlik tedbirleri ve ilgili kişi hakları boyutuyla dikkatle ele alınması gerektiğini göstermektedir. TÜBİTAK rehberi de başvuru ve değerlendirme süreçlerinin gizliliği ile fikrî ve sımai mülkiyetin korunmasını temel amaçlardan biri olarak saymaktadır. Bu doğrultuda Rehber, üniversite mensuplarının hangi veri ve içerikleri yapay zekâ sistemlerine aktarmayacağını veya hangi durumlarda sınırlı ve kontrollü kullanım yapılabileceğini belirlemeyi amaçlar.

Rehberin dördüncü amacı, eğitim-öğretim süreçlerinde adalet, eşitlik ve şeffaflığı güçlendirmektir. Yapay zekâ araçlarının ödev, proje, sunum, sınav hazırlığı, rubrik geliştirme, ölçme-değerlendirme ve geri bildirim süreçlerinde kullanımı pedagojik imkânlar sunmakla birlikte; erişim eşitsizliği, aşırı bağımlılık, standart dışı değerlendirme ve açıklanmayan otomasyon risklerini de beraberinde getirmektedir. Öğrenci rehberlerinde yapay zekâ çıktılarının hatalı olabileceği, kullanıcı girdilerinin depolanabileceği, telif sorunlarına yol açabileceği ve eleştirel düşünmeyi zayıflatabilecek aşırı bağımlılık yaratabileceği belirtilmektedir. Doğu Üniversitesi Etik Davranış İlkeleri ve Etik Kurul Yönergesi ise öğretim elemanlarının öğrencilerin çalışmalarını adil, tarafsız ve dürüst biçimde değerlendirmesi gerektiğini, öğrencilerin özel bilgilerinin korunması zorunluluğunu ve güvenli eğitim ortamının önemini vurgulamaktadır. Bu nedenle Rehber, yapay zekâ kullanımında şeffaf bildirim, insan denetimi ve pedagojik amaçla sınırlılık ilkelerini güçlendirmeyi amaçlar.

Rehberin beşinci amacı, Doğu Üniversitesi’nde yapay zekâ okuryazarlığını ve sorumlu yenilik kültürünü geliştirmektir. Bu belge, yapay zekâ araçlarını tümüyle yasaklamayı değil; kullanım seviyelerini, sorumluluk sınırlarını ve beyan yükümlülüklerini belirleyerek bilinçli ve hesap verebilir bir kullanım kültürü oluşturmayı hedefler. MEB’in eğitim politikası belgeleri ile UNESCO ve OECD ilkeleri, yapay zekâ yönetişiminin yalnızca risk sınırlaması değil, aynı zamanda kapasite geliştirme ve sorumlu kullanım kültürü oluşturma meselesi olduğunu göstermektedir.

Son olarak Rehber, Doğu Üniversitesi’nin mevcut kurumsal etik yapısı ile uyumlu biçimde hareket etmeyi amaçlar. Üniversitenin Etik Kurul Yönergesi, etik ihlallerin önlenmesi, etik değerlendirme süreçlerinin işletilmesi ve üniversite yaşamında dürüstlük ile şeffaflığın korunmasını kurumsal yükümlülük haline getirmektedir. Bu Rehber, söz konusu etik çerçeveyi yapay zekâ bağlamında

somutlaştırmakta; uygulamada ortaya çıkabilecek tereddütleri azaltan, birimlere yol gösteren ve gerektiğinde Senato ile Etik Kurul tarafından yorumlanabilecek bir uygulama metni oluşturmayı hedeflemektedir.

İKİNCİ BÖLÜM **(Kapsam ve Tanımlar)**

4. Kapsam

Bu Rehber, Doğu Üniversitesi bünyesinde yapay zekâ temelli araç ve sistemlerin kullanımına ilişkin genel ilkeleri belirler ve aşağıdaki kişi, faaliyet ve süreçleri kapsar:

4.1. Kişisel kapsam

Bu Rehber;

- Ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyde öğrenim gören öğrencileri,
- Akademik personeli (öğretim üyeleri, öğretim görevlileri, araştırma görevlileri),
- İdari personeli,
- Üniversite yöneticilerini,
- Üniversite adına görev yapan araştırmacıları, proje yürütücülerini ve dış paydaşları,
- Üniversite kaynaklarını kullanan veya üniversite faaliyetlerine katılan diğer kişi ve kuruluşları

kapsar.

Doğu Üniversitesi Etik Davranış İlkeleri ve Etik Kurul Yönergesi de etik düzenlemelerin üniversite mensuplarını ve üniversiteyle ilişkili paydaşları kapsadığını açıkça belirtmektedir.

4.2. Faaliyet kapsamı

Bu Rehber aşağıdaki faaliyet alanlarında yapay zekâ kullanımını düzenler:

a) Eğitim-öğretim faaliyetleri

- Ders hazırlama ve sunma ve ölçme-değerlendirme süreçleri
- Ödev, proje, seminer ve sunum hazırlama
- Tez ve dönem projeleri
- Öğretim materyali üretimi
- Uzaktan eğitim içerikleri
- Dil, yazım ve çeviri destekleri

b) Ölçme ve değerlendirme süreçleri

- Sınav sorularının hazırlanması
- Ödev ve proje değerlendirmeleri
- Otomatik notlandırma sistemleri
- Geri bildirim üretimi
- Akademik performans değerlendirmeleri

c) Bilimsel araştırma ve yayın faaliyetleri

- Literatür taraması ve veri analizi
- Metin ve görsel üretimi
- Kod üretimi
- Akademik yazım süreçleri
- Proje başvuruları ve raporlar
- Hakemlik ve değerlendirme süreçleri

d) İdari ve kurumsal süreçler

- Resmî yazışmalar ve raporlar
- Kurumsal içerik üretimi
- Veri analizi ve karar destek sistemleri
- İnsan kaynakları süreçleri
- Öğrenci hizmetleri
- Bilgi İşlem faaliyetleri

e) Veri işleme ve bilgi yönetimi

- Öğrenci verileri
- Personel verileri
- Araştırma verileri
- Kurumsal belgeler
- Sınav içerikleri
- Gizli veya hassas bilgiler

4.3. Teknolojik kapsam

Bu Rehber;

- Metin üretim araçları
- Görsel, ses ve video üretim sistemleri
- Kod üretim araçları
- Otomatik karar sistemleri
- Yapay zekâ destekli analiz araçları
- Büyük dil modeli tabanlı sistemler
- Kurum İçi geliştirilen AI sistemleri
- Üçüncü taraf ticari AI hizmetleri

gibi tüm yapay zekâ tabanlı araçları kapsar.

4.4. Coğrafi ve hukuki kapsam

Bu Rehber, Doğuş Üniversitesi bünyesinde yürütülen tüm faaliyetler ile üniversite adına gerçekleştirilen yurtiçi ve yurtdışı faaliyetlerde uygulanır.

Üniversite mensuplarının kurum dışında gerçekleştirdikleri ancak üniversiteyi temsilen yürüttükleri faaliyetlerde de etik sorumluluk devam eder.

5. Tanımlar

Bu Rehberde geçen kavramlar aşağıdaki anlamlarda kullanılmıştır:

5.1. Yapay zekâ (YZ) (Artificial Intelligence-AI)

Verilerden öğrenme, örüntü tanıma, tahmin yapma, karar verme veya içerik üretme gibi bilişsel süreçleri insan müdahalesi olmadan veya sınırlı müdahaleyle gerçekleştirebilen bilgisayar sistemlerini ifade eder. UNESCO ve OECD belgeleri yapay zekâyı insan faaliyetlerini destekleyen, ancak insan denetimi gerektiren sistemler olarak tanımlamaktadır.

5.2. Üretken yapay zekâ (Generative AI)

Büyük veri setlerinden öğrenerek; metin, görsel, ses, video, kod veya veri gibi yeni içerikler üretebilen yapay zekâ sistemlerini ifade eder.

5.3. Yapay zekâ aracı

Kullanıcının doğrudan etkileşim kurarak yapay zekâdan çıktı almasını sağlayan yazılım, platform veya hizmettir.

5.4. Yapay zekâ destekli içerik

Bir çalışmanın hazırlanmasında yapay zekâ sistemlerinden kısmen veya tamamen yararlanılarak üretilmiş metin, görsel, kod veya diğer dijital çıktılarını ifade eder.

5.5. İnsan denetimi

Yapay zekâ tarafından üretilen çıktının bir insan tarafından gözden geçirilmesi, doğrulanması, düzeltilmesi ve sorumluluğunun üstlenilmesi sürecidir.

5.6. Akademik dürüstlük

Bilimsel ve akademik çalışmalarda doğruluk, özgünlük, şeffaflık ve uygun atıf ilkelerine bağlı kalınmasını ifade eder.

5.7. Hassas veri

Kişisel veriler, özel nitelikli kişisel veriler, kurumsal gizli bilgiler, araştırma verileri, sınav içerikleri ve yetkisiz paylaşımı zarar doğurabilecek her türlü bilgiyi ifade eder.

5.8. Şeffaf kullanım

Yapay zekâ kullanımının gizlenmemesi, gerektiğinde beyan edilmesi ve ilgili taraflara açık biçimde bildirilmesi anlamına gelir.

5.9. Yasaklı kullanım

Bu Rehberde açıkça izin verilmeyen, etik veya hukuki ihlal oluşturabilecek yapay zekâ kullanım biçimlerini ifade eder.

5.10. Sorumlu kullanım

Yapay zekâ araçlarının hukuka, etik ilkelere ve kurumsal düzenlemelere uygun biçimde kullanılmasıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM (Temel Yapay Zekâ Kullanım İlkeleri)

6. Genel ilke

Doğuş Üniversitesi'nde yapay zekâ araç ve sistemlerinin kullanımı, insan merkezli yaklaşım, akademik dürüstlük, hukuka uygunluk, etik sorumluluk, veri güvenliği, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerine dayanır. Yapay zekâ, insan kararının ve sorumluluğunun yerine geçen bir otorite değil; insan faaliyetlerini destekleyen bir araç olarak değerlendirilir.

Uluslararası etik belgelerde yapay zekânın insan denetimi altında olması gerektiği temel bir gereklilik olarak kabul edilmektedir. Avrupa Komisyonu'nun Güvenilir Yapay Zekâ Rehberi, insan kontrolü ve hesap verebilirliği güvenilir yapay zekânın vazgeçilmez unsuru olarak tanımlamaktadır. UNESCO ve OECD belgeleri de yapay zekâ yönetişiminin insan hakları, insan onuru ve toplumsal fayda ilkelerine dayanması gerektiğini vurgulamaktadır.

7. İnsan denetimi ve sorumluluk ilkesi

Yapay zekâ araçları tarafından üretilen tüm içerik, analiz, öneri veya karar destek çıktılarının nihai sorumluluğu kullanıcıya aittir. Yapay zekâ sistemlerinin ürettiği sonuçlar doğrulanmadan, eleştirel değerlendirmeye tabi tutulmadan veya insan muhakemesiyle gözden geçirilmeden kullanılamaz.

YÖK rehberi, üretken yapay zekâ çıktılarının dikkatle incelenmesi, doğrulanması ve etik sorumluluğun araştırmacı tarafından üstlenilmesi gerektiğini açıkça belirtmektedir.

TÜBİTAK rehberi de yapay zekâ araçlarının insan kararını ortadan kaldırmaması gerektiğini vurgulamaktadır.

Bu nedenle Doğuş Üniversitesi'nde yapay zekâ kullanımı hiçbir durumda insan sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

8. Akademik dürüstlük ve özgün katkı ilkesi

Yapay zekâ araçlarının kullanımı, öğrencinin veya araştırmacının özgün akademik katkısını ortadan kaldıracak biçimde gerçekleştirilemez. Yapay zekâ tarafından üretilen içeriklerin uygun atıf yapılmadan veya beyan edilmeden doğrudan akademik ürün olarak sunulması akademik etik ihlali olarak değerlendirilir.

Bu kapsamda yapay zekâ:

- destekleyici araç olarak kullanılabilir
- fakat akademik yazar veya araştırmacı yerine geçemez
- akademik sorumluluğun devredilmesi mümkün değildir

Yapay zekâ sistemleri hiçbir şekilde yazar, ortak yazar veya araştırmacı olarak gösterilemez. Akademik çalışmalarda yazarlık yalnızca gerçek kişiler tarafından üstlenilebilir ve tüm sorumluluk insan yazarlara aittir.

9. Yenilikçilik ve Kendini Geliştirme İlkesi

Doğuş Üniversitesi bünyesinde bulunan öğretim elamanları yapay zekâ araçlarının eğitimde yenilikçi bir şekilde kullanılmasını taahhüt eder. Bu kapsamda öğretim elemanları sorumlu oldukları ders içeriklerinde yapay zekâ teknolojisindeki gelişmeleri gözetererek ders içeriğine entegre eder.

Bu kapsamda dersin sorumlu öğretim elemanı:

- ders müfredatını yapay zekâ teknolojilerindeki gelişimlere göre günceller
- ders içeriklerindeki öğrenme faaliyetlerini yapay zekâ araçlarıyla zenginleştirir

10. Şeffaflık ve beyan ilkesi

Yapay zekâ kullanımının ilgili bağlamda gizlenmemesi esastır. Akademik çalışmalar, ödevler, tezler, raporlar veya kurumsal belgelerde yapay zekâ kullanımının niteliği ve kapsamı gerektiğinde açıkça belirtilmelidir.

YÖK rehberi, üretken yapay zekâ kullanımında şeffaflığın ve sorumluluğun korunmasının temel etik gereklilik olduğunu ifade etmektedir.

Şeffaflık ilkesi özellikle şu durumlarda önem taşır:

- akademik yayınlar
- tez ve projeler
- değerlendirme süreçleri
- kamuya açık kurumsal içerikler

Öğretim elemanı ders izlencesinde YZ kullanım kurallarını belirtir ve ilk derste bu kuralları açıklar.

11. Veri güvenliği ve gizlilik ilkesi

Kişisel veriler, özel nitelikli kişisel veriler, sınav soruları, öğrenci bilgileri, araştırma verileri, kurumsal belgeler ve gizli bilgiler yapay zekâ sistemlerine aktarılamaz. Hukuka aykırı veri işleme, veri sızıntısı veya yetkisiz erişim riskleri göz önünde bulundurulmadan yapılan tüm işlemler kabul edilemez.

KVKK rehberi, üretken yapay zekâ sistemlerinde veri güvenliği, şeffaflık ve yurt dışına veri aktarımı risklerine dikkat çekmektedir.

TÜBİTAK rehberi de başvuru ve değerlendirme süreçlerinin gizliliğinin korunması gerektiğini vurgulamaktadır.

Doğuş Üniversitesi Etik Kurul Yönergesi, kişisel verilerin korunmasına hassasiyet gösterilmesini, temel etik yükümlülükler arasında saymaktadır.

11.1 Veri aktarım riskleri

Yapay zekâ sistemlerine girilen verilerin saklanabileceği, işlenebileceği ve model geliştirme süreçlerinde kullanılabilmesi dikkate alınmalıdır. Bu kapsamda kişisel veriler, sınav içerikleri, araştırma verileri ve kurumsal belgelerin üçüncü taraf sistemlere aktarılması hukuki ve cezai sorumluluk doğurabilir.

11.2 Onaylı yapay zekâ araçları

Üniversite bünyesinde kullanılabilir yapay zekâ araçları, Bilgi İşlem Daire Başkanlığı ve Hukuk Müşavirliği koordinasyonunda oluşturulan “Onaylı Yapay Zekâ Araçları Listesi” kapsamında belirlenir.

12. Adalet ve ayrımcılık karşıtlığı ilkesi

Yapay zekâ sistemlerinin önyargılı, ayrımcı veya adil olmayan sonuçlar üretebileceği dikkate alınmalı; bu tür çıktılar eleştirel biçimde değerlendirilmeden kullanılmamalıdır. Eğitim ve değerlendirme süreçlerinde fırsat eşitliğini zedeleyebilecek uygulamalardan kaçınılır.

Uluslararası belgeler, yapay zekâ sistemlerinin ayrımcılık riskleri taşıyabileceğini ve adalet ilkesinin korunması gerektiğini vurgulamaktadır. UNESCO ve OECD ilkeleri, eşitlik ve ayrımcılık karşıtlığını yapay zekâ yönetişiminin temel unsurları arasında saymaktadır.

13. Eğitimde adil kullanım ilkesi

Yapay zekâ araçlarının eğitim süreçlerinde kullanımı, öğrenciler arasında fırsat eşitsizliği yaratmayacak ve öğrenme sürecini zayıflatmayacak şekilde düzenlenmelidir. Öğrencilerin yapay zekâ araçlarına erişim imkânlarının farklı olması, değerlendirme sonuçlarını etkileyecek biçimde kullanıma izin verilmemelidir.

13.1 Kapsayıcılık ve dezavantajlı bireyler

Yapay zekâ araçlarının, özel gereksinimli ve dezavantajlı bireylerin eğitim süreçlerine erişimini artırmak amacıyla kullanımı teşvik edilir.

Bu kapsamda metin okuma, sadeleştirme, görsel açıklama ve dil desteği sağlayan araçların kullanımı desteklenir. Bu türdeki kullanımlar akademik ihlal olarak değerlendirilmez; fırsat eşitliği kapsamında ele alınır.

14. Fikri mülkiyet ve telif ilkesi

Yapay zekâ tarafından üretilen içeriklerin telif hakları, kaynak kullanımı ve hukuki sorumluluğu dikkatle değerlendirilmelidir. Başkalarına ait eserlerin izinsiz kullanımı, telif ihlali veya etik ihlal oluşturabilecek durumlar engellenmelidir.

Yapay zekâ sistemleri, eğitim verilerindeki telifli içerikleri yeniden üretebileceğinden fikrî hak ihlali riski bulunmaktadır. TÜBİTAK rehberi bu risklere dikkat çekmektedir.

15. Güvenilirlik ve doğruluk ilkesi

Yapay zekâ çıktılarının hatalı, eksik veya uydurma bilgi içerebileceği dikkate alınmalıdır. Kritik karar süreçlerinde yapay zekâ çıktıları tek başına yeterli kanıt veya veri olarak kullanılamaz.

Öğrenci rehberleri ve ulusal belgeler, üretken yapay zekânın yanlış bilgi üretebileceğini açıkça belirtmektedir.

Yapay zekâ sistemleri zaman zaman hatalı veya uydurma içerikler (halüsinasyon) üretebilir.

Yapay zekâ kullanımında önyargı, yanlış bilgi ve telif ihlali riskleri göz önünde bulundurulmalıdır.

16. Kurumsal itibar ve kamu yararı ilkesi

Yapay zekâ kullanımının üniversitenin kurumsal itibarını zedeleyici, kamuoyunu yanıltıcı veya etik dışı sonuçlara yol açabilecek biçimde kullanılmasına izin verilmez.

Doğuş Üniversitesi etik ilkeleri, kamu yararı ve kurumun saygınlığının korunmasını temel sorumluluklar arasında saymaktadır.

17. Sorumlu yenilik ve sürekli gözden geçirme ilkesi

Yapay zekâ teknolojilerinin hızla geliştiği dikkate alınarak bu rehber, yeni riskler ve fırsatlar doğrultusunda periyodik olarak gözden geçirilir ve güncellenir. Kurum içinde yapay zekâ okuryazarlığının geliştirilmesi teşvik edilir.

MEB ve uluslararası politika belgeleri, yapay zekâ yönetişiminin statik değil dinamik bir süreç olduğunu vurgulamaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM **(Yapay Zekâ Kullanım Kuralları)**

18. Genel esas

Doğuş Üniversitesi'nde yapay zekâ araçlarının kullanımı; hukuka uygunluk, etik sorumluluk, akademik dürüstlük, veri güvenliği ve insan denetimi ilkelerine bağlı olarak serbesttir. Ancak kullanımın niteliğine göre bazı faaliyetler yasaklanmış, bazıları koşullara bağlanmış, bazıları ise serbest kullanım kapsamında değerlendirilmiştir.

YÖK rehberi, üretken yapay zekâ kullanımında risk temelli yaklaşımın benimsenmesini ve kullanımın bağlama göre değerlendirilmesini önermektedir.

19. Yasaklı kullanım alanları

Aşağıda belirtilen yapay zekâ kullanım biçimleri Doğuş Üniversitesi bünyesinde yasaktır ve bu tür davranışlar akademik etik ihlali ve disiplin suçu kapsamında değerlendirilir.

19.1. Akademik sahtecilik ve intihal

- Yapay zekâ tarafından üretilen metnin veya içeriğin kendi eseri gibi sunulması
- Tez, makale, ödev veya projelerin önemli bölümlerinin YZ tarafından üretilmesi ve gizlenmesi
- Yapay zekâ çıktılarının kaynak gösterilmeksizin kullanılması

19.2. Sınav ve değerlendirme ihlalleri

- Sınav sırasında YZ kullanımı (üniversitenin ilgi birimlerince izin verilmediği halde)
- Çevrim içi sınavlarda YZ destekli cevap üretimi
- Otomatik cevap üretimi yoluyla akademik performansın manipüle edilmesi

19.3. Gizli veya hassas verilerin aktarılması

- Öğrenci bilgileri
- Personel verileri
- Sınav soruları ve cevap anahtarları
- Hakem raporları
- Proje başvuruları
- Kurumsal yazışmalar
- Kişisel veriler veya özel nitelikli veriler
- Hakemlik süreçlerinde değerlendirilen hiçbir içerik, gizlilik ve etik yükümlülükler gereği yapay zekâ sistemlerine aktarılmaz.

19.4. Otomatik karar verme ve insan denetiminin kaldırılması

- Öğrencilerin başarı durumunun tamamen YZ tarafından belirlenmesi
- Disiplin kararlarının otomatik sistemlere bırakılması
- Personel değerlendirmelerinin yalnızca YZ çıktısına dayandırılması
- Üniversite bünyesindeki resmi yazışma ve hesaplamaların tamamen YZ tarafından yapılması

19.5. Ayrımcılık veya zararlı içerik üretimi

- Nefret söylemi, ayrımcılık veya etik dışı içerik üretimi
- Başkalarına zarar verme amacıyla YZ kullanımı
- Dezenformasyon veya manipülatif içerik üretimi
- Yasadışı ürün ve faaliyetlerin tanıtımını YZ araçları vasıtasıyla dolaylı yoldan yapma

19.6. Telif ihlali veya hukuka aykırı içerik üretimi

- Başkalarına ait eserlerin izinsiz yeniden üretilmesi
- Telifli içeriklerin yapay zekâ ile çoğaltılması

- Hukuka aykırı materyallerin üretilmesi

20. Koşullu kullanım alanları

Aşağıdaki kullanım biçimleri belirli şartlar altında mümkündür:

Yapay zekâ;

- dil ve yazım kontrolü
- özetleme
- fikir geliştirme
- literatür taramasına yardımcı araç
- veri analizine destek
- kod önerileri

gibi alanlarda kullanılabilir.

Ancak:

- nihai akademik sorumluluk kullanıcıya aittir.
- içerik doğrulanmalıdır.
- özgün katkı korunmalıdır.
- gerektiğinde kullanım beyan edilmelidir.

YÖK rehberi, ÜYZ'nin destekleyici araç olarak kullanılabileceğini ancak araştırmacının yerini alamayacağını belirtmektedir.

20.1. Eğitim materyali üretimi

Öğretim elemanları ders notu, sunum, örnek soru ve öğretim materyali hazırlarken YZ araçlarından yararlanabilir.

Ancak:

- içerik doğruluğu kontrol edilmelidir
- telif ihlali yapılmamalıdır
- pedagojik uygunluk gözetilmelidir
- ayrımcı içeriklerden kaçınılmalıdır
- ilgili eğitim dilinin kuralları korunmalıdır
- görseller KVKK kapsamında gözden geçirilmelidir
- yasa ve etik dışı görsel kullanımından kaçınılmalıdır

20.2. Ölçme ve değerlendirme süreçleri

YZ;

- rubrik geliştirme
- geri bildirim oluşturma
- taslak soru üretimi

gibi alanlarda yardımcı araç olarak kullanılabilir.

Ancak:

- nihai değerlendirme insan tarafından yapılmalıdır
- öğrenciler arasında eşitsizlik yaratılmamalıdır

- tek başına YZ araçlarınca denetimsiz olarak üretilen sorular kullanılmamalıdır
- otomatik notlandırma tek başına yeterli sayılmaz

Doğuş Üniversitesi etik ilkeleri adil değerlendirme yapılmasını zorunlu kılmaktadır.

20.3. İdari süreçler

YZ;

- veri analizi
- rapor taslakları
- yazışma ön hazırlığı
- süreç optimizasyonu

gibi alanlarda yardımcı araç olarak kullanılabilir.

Ancak:

- kurumsal gizlilik korunmalıdır
- hukuka aykırı veri paylaşımı yapılmamalıdır
- nihai karar insan tarafından verilmelidir

20.4. Araştırma ve proje süreçleri

YZ;

- veri analizi
- kod üretimi
- modelleme
- simülasyon
- literatür özetleme

gibi alanlarda sınırlı olarak kullanılabilir.

Ancak TÜBİTAK rehberinde belirtildiği gibi:

- başvuru ve değerlendirme gizliliği korunmalı
- fikrî mülkiyet ihlali yapılmamalı
- araştırma bütünlüğü zedelenmemelidir

20.5. Proje başvurularında yapay zekâ kullanımı

Proje önerisi, araştırma tasarımı, metodoloji geliştirme ve özgün katkı gerektiren bölümlerde yapay zekâ sistemleri belirleyici veya üretici rol üstlenemez.

Yapay zekâ yalnızca destekleyici araç olarak kullanılabilir; nihai içerik, özgünlük ve bilimsel sorumluluk tamamen araştırmacıya aittir.

Yapay zekâ kullanımı gerekli durumlarda açıkça beyan edilmelidir.

20.6 Kullanım düzeyi sınıflandırması

- Minimal kullanım: dil ve yazım → serbest
- Destekleyici kullanım: fikir, özet → beyan gerekir
- İkame kullanım: üretim, çözüm → yasaktır

20.7 Ders bazlı yetki

Yapay zekâ kullanımına ilişkin sınırlar dersin öğrenme çıktısına göre öğretim elemanı tarafından belirlenebilir.

20.8 Kullanım modeli

- Serbest kullanım: öğrenme ve araştırma

- Sınırlı kullanım: taslak, destek (beyan zorunlu)
- Yasak kullanım: sınav, bütünüyle nihai çıktının üretimi

20.9 Kurumsal yapay zekâ sistemleri

Üniversite tarafından kullanılacak yapay zekâ sistemleri, veri güvenliği ve hukuki uygunluk açısından ilgili birimler tarafından değerlendirilir.

22. Beyan yükümlülüğü

Akademik veya kurumsal çalışmalarda dil düzeltme, yazım denetimi veya biçimsel öneriler gibi minimal kullanımlar beyan zorunluluğu kapsamında değerlendirilmez. İçerik üretimi, kapsamlı özetleme, kod üretimi veya fikir geliştirme süreçlerinde yapay zekâdan yararlanılması durumunda kullanımın niteliği gerektiğinde açıklanmalıdır.

Yapay zekâ kullanımına ilişkin beyan süreçleri, üniversitenin yürürlükteki akademik dürüstlük, orijinallik raporu ve intihal değerlendirme mevzuatı ile birlikte değerlendirilir. Şeffaflık ilkesi, etik kullanımın temel unsurlarından biridir. YÖK rehberi, YZ kullanımının gizlenmemesi gerektiğini vurgulamaktadır.

22.1 Kullanım açıklaması

Yapay zekâ kullanılan çalışmalarda kullanım amacı kısa bir yöntem notu ile açıklanmalıdır.

22.2 Şeffaflık

Gerekli durumlarda kullanılan komutlar (prompt) paylaşılabilir. Kişisel veri, hassas veri, sınav içeriği veya kurumsal gizlilik içeren promptlar anonimleştirilmeden paylaşılmaz.

23. Sorumluluk

Yapay zekâ araçlarının kullanımından doğan hukuki, etik ve akademik sorumluluk kullanıcıya aittir. Yapay zekâ sistemi veya hizmet sağlayıcı sorumluluğun devredildiği bir aktör olarak kabul edilmez.

Bu yaklaşım hem ulusal rehberlerde hem uluslararası etik belgelerde ortak ilkedir.

- Öğrenci → içerikten sorumlu
- Öğretim elemanı → değerlendirmeden sorumlu
- İdari birimler → süreçten sorumlu
- Kurum → politika ve altyapıdan sorumludur.

Yapay zekâ kullanımına ilişkin sorumluluklar, ilgili mevzuat hükümleri ile birlikte değerlendirilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM (Denetim, İhlal ve Yaptırım)

24. Genel esas

Bu rehberde belirlenen ilke ve kurallara uyulup uyulmadığı, Doğuş Üniversitesi'nin mevcut mevzuatı çerçevesinde yetkili akademik ve idari birimler tarafından izlenir ve değerlendirilir. Yapay zekâ kullanımına ilişkin ihlaller, niteliğine göre akademik etik ihlali, disiplin ihlali veya hukuki sorumluluk doğurabilecek fiil olarak ele alınır.

Doğuş Üniversitesi Ana Yönetmeliği, üniversitenin akademik ve idari işleyişine ilişkin düzenleyici kararların Senato tarafından alınabileceğini ve uygulanabileceğini öngörmektedir.

24.1 Süreç

- Tespit
- Bildirim
- Savunma
- Değerlendirme

24.2 Mevzuata atf

Yapay zekâ kullanımına ilişkin ihlallerin değerlendirilmesi ve uygulanacak yaptırımlar, Doğuş Üniversitesi'nin yürürlükte bulunan disiplin yönetmelikleri ve ilgili yükseköğretim mevzuatı çerçevesinde gerçekleştirilir.

25. Denetim yetkisi

- Akademik birimler → ilk inceleme
- Etik Kurul → karar
- Bilgi İşlem → teknik inceleme
- Hukuk → mevzuat

Yapay zekâ kullanımına ilişkin denetim ve değerlendirme aşağıdaki organlar tarafından yürütülür:

25.1. Akademik birimler

- Fakülte, yükseköğretim ve enstitü yönetimleri
- Üniversite idari yönetimi tarafından belirlenmiş ilgili sorumlular
- Bölüm başkanlıkları
- Ders sorumluları ve danışmanlar

Eğitim-öğretim süreçlerinde YZ kullanımına ilişkin ilk değerlendirme akademik birimler tarafından yapılır.

25.2. Etik Kurul

Bilimsel araştırma, yayın, proje, tez ve akademik faaliyetlerde yapay zekâ kullanımına ilişkin etik ihlal iddiaları Etik Kurul tarafından incelenir.

Etik Kurul Yönergesi de etik ihlal iddialarını değerlendirme ve gerekli incelemeleri yapma görevini kurula vermektedir.

25.3. Disiplin süreçleri

Öğrenciler ve personel bakımından yapay zekâ kullanımından kaynaklanan ihlaller, ilgili disiplin mevzuatı çerçevesinde değerlendirilir.

Bu rehber yeni bir disiplin cezası oluşturmaz; mevcut disiplin hükümlerinin yapay zekâ bağlamında uygulanmasına rehberlik eder.

Yapay zekâ kullanımına ilişkin ihlallerin değerlendirilmesinde, Doğuş Üniversitesi'nin yürürlükte bulunan disiplin yönetmelikleri ile birlikte ilgili yükseköğretim mevzuatı esas alınır.

Bu kapsamda, ihlalin niteliği; akademik dürüstlük, kasıt, ihmal ve öğrencinin/çalışanın katkı düzeyi dikkate alınarak değerlendirilir.

25.4. Bilgi işlem ve idari birimler

Kurumsal sistemlerde kullanılan yapay zekâ uygulamalarının teknik güvenliği, veri koruma ve erişim kontrolleri ilgili idari birimler tarafından sağlanır.

KVKK rehberi, veri güvenliği yükümlülüklerinin kurumlar tarafından yerine getirilmesi gerektiğini belirtmektedir.

26. İhlal türleri

Yapay zekâ kullanımına ilişkin ihlaller, niteliği, etkisi ve doğurabileceği akademik ve idari sonuçlar dikkate alınarak risk düzeylerine göre de değerlendirilebilir. Bu kapsamda ihlaller düşük, orta ve yüksek risk kategorilerinde sınıflandırılabilir.

Yapay zekâ kullanımına ilişkin ihlaller aşağıdaki kategorilerde değerlendirilir:

26.1. Akademik etik ihlalleri

- YZ tarafından üretilmiş içeriğin gizlenmesi
- Özgün katkının ortadan kaldırılması

- Yapay zekâ yoluyla intihal
- Araştırma sonuçlarının çarpıtılması

26.2. Eğitim-öğretim ihlalleri

- Sınavlarda izinsiz YZ kullanımı
- Ödev, projelerin veya tezlerin YZ tarafından hazırlanması ve gizlenmesi
- Akademik performansın yapay biçimde artırılması

Bu fiiller akademik dürüstlük ihlali olarak değerlendirilir.

26.3. Veri güvenliği ihlalleri

- Kişisel verilerin YZ sistemlerine aktarılması
- Kurumsal gizli bilgilerin paylaşılması
- Sınav sorularının veya araştırma verilerinin ifşa edilmesi

Üretken yapay zekâ sistemlerinde veri aktarımı, hukuki ve güvenlik riskleri doğurabileceğinden dikkatle değerlendirilmelidir.

26.4. Etik dışı veya zararlı kullanım

- Ayrımcı, nefret içerikli veya manipülatif içerik üretimi
- Kurumsal itibarın zedelenmesine yol açabilecek kullanım
- Başkalarına zarar verme amacıyla kullanım

Doğuş Üniversitesi etik ilkeleri kamu yararı ve insan haklarına saygıyı temel değerler arasında saymaktadır.

26.5. Fikri mülkiyet ihlalleri

- Başkalarına ait eserlerin izinsiz kullanımı
- Telifli içeriklerin yeniden üretilmesi
- Hukuka aykırı çoğaltma

27. Uygulanabilecek işlemler

İhlalin niteliğine göre aşağıdaki işlemler uygulanabilir:

- Akademik çalışmanın geçersiz sayılması veya yeniden hazırlanmasının istenmesi
- Not değerlendirmesinin yeniden yapılması
- Etik inceleme sürecinin başlatılması
- İlgili disiplin süreçlerinin işletilmesi
- Kurumsal birimlere bildirim yapılması
- Hukuki değerlendirme yapılması

Bu işlemler, ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde yürütülür.

28. İtiraz ve değerlendirme süreci

Yapay zekâ kullanımına ilişkin ihlal iddialarında ilgili kişi savunma hakkına sahiptir. Değerlendirme süreçleri adil, tarafsız ve şeffaf biçimde yürütülür.

Adalet ve tarafsızlık, Doğuş Üniversitesi etik ilkelerinin temel unsurlarıdır.

İtiraz süreçleri, Doğuş Üniversitesi ilgili mevzuatı ve yürürlükteki disiplin süreçleri kapsamında değerlendirilir.

28.1 Yapay zekâ tespit araçları

Yapay zekâ tespit araçları tek başına kesin etik ihlal veya intihal kanıtı olarak değerlendirilemez. Nihai değerlendirme, pedagojik inceleme, akademik bağlam, özgün katkı ve ilgili üniversite mevzuatı birlikte dikkate alınarak yapılır.

29. Önleyici yaklaşım ve eğitim

Üniversite, yaptırım uygulamaktan önce bilinçlendirme ve eğitim faaliyetlerini öncelikli yaklaşım olarak benimser. Yapay zekâ okuryazarlığının artırılması, etik kullanımın teşvik edilmesi ve risklerin farkındalığının geliştirilmesi esastır.

Eğitim politikası belgeleri, yapay zekâ yönetiminde kapasite geliştirme ve farkındalık çalışmalarının önemini vurgulamaktadır.

ALTINCI BÖLÜM (Alan Bazlı Kullanım İlkeleri)

30. Sosyal Bilimler

- YZ → literatür ve dil desteği
- yorum ve analiz → insan tarafından yapılır

31. Mühendislik ve Doğa Bilimleri

- kod açıklanabilir olmalı
- veri doğrulanmalı
- modelleme YZ ile tek başına yapılamaz

32. Sanat ve Tasarım

- süreç ve yorum esas
- analog + dijital dengesi korunur

YEDİNCİ BÖLÜM (Son Hükümler)

33. Yürürlük

Bu Rehber, Doğuş Üniversitesi Senatosu tarafından kabul edildiği tarihte yürürlüğe girer.

Rehber hükümleri, yürürlük tarihinden itibaren üniversite bünyesinde yürütülen eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın, ölçme-değerlendirme ve idari faaliyetlerde uygulanır.

34. Uygulama

Bu rehberin uygulanmasından Doğuş Üniversitesi Rektörlüğü sorumludur. Rektörlük, gerekli gördüğü durumlarda ilgili akademik ve idari birimlere uygulamaya ilişkin talimatlar verebilir ve rehber hükümlerinin etkin biçimde uygulanmasını sağlamak amacıyla koordinasyon sağlayıcı düzenlemeler yapabilir.

Eğitim-öğretim süreçlerine ilişkin uygulamalarda fakülte, yüksekokul ve enstitü yönetimleri; bilimsel araştırma ve yayın faaliyetlerinde ilgili akademik birimler ve Etik Kurul; idari süreçlerde ise ilgili idari birimler sorumluluk alanları çerçevesinde görev yapar.

Doğuş Üniversitesi Ana Yönetmeliği, Senato kararlarının üniversite genelinde uygulanmasını Rektörlüğün sorumluluğuna vermektedir.

35. Mevzuatla ilişki

Bu rehber, Doğuş Üniversitesi'nin yürürlükte bulunan yönetmelik, yönerge ve etik düzenlemelerinin yerine geçmez; bu düzenlemelerin yapay zekâ kullanımına ilişkin hükümlerinin yorumlanması ve uygulanmasına rehberlik eder.

Rehber hükümleri ile diğer mevzuat hükümleri arasında çelişki bulunması halinde ilgili kanun, yönetmelik ve yönerge hükümleri uygulanır.

Bu yaklaşım, rehberin hukuki bağlayıcılığını mevzuatla uyumlu hale getirmeyi amaçlar.

36. Güncelleme

Yapay zekâ teknolojilerinin hızlı gelişimi ve ortaya çıkabilecek yeni riskler dikkate alınarak bu rehber, ihtiyaç duyulması halinde Senato kararıyla güncellenebilir.

Güncelleme sürecinde ulusal ve uluslararası gelişmeler, mevzuat değişiklikleri, etik değerlendirmeler ve uygulama deneyimleri dikkate alınır.

Eğitim politikası belgeleri, yapay zekâ yönetişiminin dinamik ve sürekli gözden geçirilmesi gereken bir alan olduğunu vurgulamaktadır.

37. Eğitim ve farkındalık faaliyetleri

Doğuş Üniversitesi, yapay zekâ araçlarının sorumlu ve bilinçli kullanımını desteklemek amacıyla öğrenci, akademik ve idari personele yönelik eğitim, seminer ve bilgilendirme faaliyetleri düzenler.

Bu faaliyetler:

- yapay zekâ okuryazarlığının geliştirilmesi
- etik kullanımın teşvik edilmesi
- veri güvenliği farkındalığının artırılması
- akademik dürüstlüğün korunması

amaçlarını taşır.

38. Yetki

Bu rehberin uygulanması sırasında ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye ve gerekli açıklamaları yapmaya Doğuş Üniversitesi Rektörlüğü yetkilidir.

Rektörlük, gerekli gördüğü durumlarda ilgili kurullardan görüş alabilir.

EK-1

DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ
ÖĞRENCİ YAPAY ZEKÂ KULLANIM BEYANI FORMU

Çalışmanın Başlığı

.....

Çalışmanın Türü

- Lisans Bitirme Projesi
- Yüksek Lisans Projesi/Tezi
- Doktora Tezi
- Ders Ödevi
- Proje
- Makale / Bildiri
- Rapor
- Sunum / Tasarım Çalışması
- Diğer:

1. Kullanılan Yapay Zekâ Aracı / Araçları

.....

.....

2. Yapay Zekâ Kullanım Amacı

- Metin üretimi
- Dil düzenleme / redaksiyon
- Özetleme
- Kod üretimi
- Veri analizi desteği
- Görsel üretimi
- Sunum hazırlama
- Araştırma desteği
- Diğer:

3. Kullanım Kapsamı

Yapay zekâ aracının çalışmanın hangi bölümlerinde kullanıldığı belirtilmelidir.

.....

.....

.....

.....

4. İnsan Katkısı ve Kontrol

Bu çalışmada yapay zekâ tarafından üretilen içerik tarafımdan gözden geçirilmiş, doğrulanmış ve gerekli akademik düzenlemeler yapılmıştır.

Evet

Hayır

5. Veri Paylaşımı

Çalışma kapsamında yapay zekâ sistemlerine aşağıdaki veri türleri aktarılmıştır:

Kişisel veri aktarılmamıştır

Anonim veri kullanılmıştır

Açık kaynak veri kullanılmıştır

Kurumsal veri kullanılmıştır (izin alınmıştır)

Diğer:

6. Fikri Mülkiyet ve Özgünlük Beyanı

Bu çalışma yapay zekâ tarafından tamamen üretilmemiştir

Özgün akademik katkı tarafıma aittir

Kaynak gösterme kurallarına uyulmuştur

7. Sorumluluk Beyanı

Yapay zekâ araçlarının kullanımından doğan akademik, etik ve hukuki sorumluluğun tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

BEYAN SAHİBİ BİLGİLERİ

Adı Soyadı:

Öğrenci No:

Fakülte / Bölüm / Birim:

Tarih:

İmza:

ONAY (Gerekli durumlarda)

Danışman / Ders Sorumlusu / Birim Yetkilisi

Adı Soyadı:

Görevi:

Tarih:

İmza:

EK-2

DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ PROJE/TEZLER İÇİN YAPAY ZEKÂ KULLANIM BEYANI

Bu proje/tez çalışmasının hazırlanması sürecinde aşağıda belirtilen yapay zekâ tabanlı araç(lar) kullanılmıştır:

Kullanılan Yapay Zekâ Aracı / Araçları:

.....

Araç Sağlayıcısı (varsa):

.....

Kullanım Amacı:

- Dil düzenleme / redaksiyon
- Özetleme
- Fikir geliştirme
- Literatür taraması desteği
- Veri analizi desteği
- Kod üretimi
- Görsel üretimi
- Sunum hazırlama
- Diğer:

Kullanım Kapsamı (projede/tezde hangi bölümlerde kullanıldığı):

.....
.....
.....
.....

Yapay zekâ tarafından üretilen içerikler tarafımdan gözden geçirilmiş, doğruluğu kontrol edilmiş ve gerekli akademik düzenlemeler yapılarak çalışmaya dâhil edilmiştir.

Yapay zekâ araçları çalışmanın özgün bilimsel katkısını oluşturan temel unsur olarak kullanılmamış; araştırma tasarımı, yöntem seçimi, veri yorumlama ve sonuçların oluşturulması tarafımda gerçekleştirilmiştir.

Tezin tüm akademik, etik ve hukuki sorumluluğu tarafıma aittir.

Bu beyan, Doğuş Üniversitesi Lisansüstü Tez/Proje Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Usul ve Esasları kapsamında yürütülen benzerlik ve intihal değerlendirme süreçlerinin yerine geçmez, yapay zekâ kullanımına ilişkin şeffaflık ve etik bilgilendirme amacı taşır.

Bu çalışma kapsamında yapay zekâ araçlarının kullanımında akademik dürüstlük, etik ilkeler ve veri güvenliği kurallarına uyulmuştur.

BEYAN SAHİBİ

Adı Soyadı:

Öğrenci No:

Program / Anabilim Dalı:

Tarih:

İmza:

ONAY (Gerekli durumlarda)

Danışman

Adı Soyadı:

Görevi:

Tarih:

İmza:

EK-3

DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ
ÖĞRETİM ELEMANI YAPAY ZEKÂ KULLANIM BEYANI FORMU

Çalışmanın Başlığı

.....

Çalışmanın Türü

- Proje
- Makale / Bildiri
- Rapor
- Sunum / Tasarım Çalışması
- Diğer:

1. Kullanılan Yapay Zekâ Aracı / Araçları

.....
.....
.....
.....

2. Yapay Zekâ Kullanım Amacı

- Metin üretimi
- Dil düzenleme / redaksiyon
- Özetleme
- Kod üretimi
- Veri analizi desteği
- Görsel üretimi
- Sunum hazırlama
- Araştırma desteği
- Diğer:

3. Kullanım Kapsamı

Yapay zekâ aracının çalışmanın hangi bölümlerinde kullanıldığı belirtilmelidir.

.....
.....
.....
.....
.....

4. İnsan Katkısı ve Kontrol

Bu çalışmada yapay zekâ tarafından üretilen içerik tarafımdan gözden geçirilmiş, doğrulanmış ve gerekli akademik düzenlemeler yapılmıştır.

Evet

Hayır

5. Veri Paylaşımı

Çalışma kapsamında yapay zekâ sistemlerine aşağıdaki veri türleri aktarılmıştır:

Kişisel veri aktarılmamıştır

Anonim veri kullanılmıştır

Açık kaynak veri kullanılmıştır

Kurumsal veri kullanılmıştır (izin alınmıştır)

Diğer:

6. Fikri Mülkiyet ve Özgünlük Beyanı

Bu çalışma yapay zekâ tarafından tamamen üretilmemiştir

Özgün akademik katkı tarafıma aittir

Kaynak gösterme kurallarına uyulmuştur

7. Sorumluluk Beyanı

Yapay zekâ araçlarının kullanımından doğan akademik, etik ve hukuki sorumluluğun tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

BEYAN SAHİBİ BİLGİLERİ

Adı Soyadı:

Personel Sicil No:

Fakülte / Bölüm / Birim:

Tarih:

İmza:

ONAY (Gerekli durumlarda)

Birim Yetkilisi / Dekanlık / Müdürlük

Adı Soyadı:

Görevi:

Tarih:

İmza:

KAYNAKÇA

1. Doğuş Üniversitesi. (2008). *Doğuş Üniversitesi ana yönetmeliği*.
2. Doğuş Üniversitesi. (2020). *Önlisans ve lisans eğitim-öğretim ve sınav yönetmeliği*.
3. Doğuş Üniversitesi. (2022). *Lisansüstü eğitim-öğretim ve sınav yönetmeliği*.
4. Doğuş Üniversitesi. (2024). *Etik davranış ilkeleri ve etik kurul yönergesi*.
5. European Commission. (2020). *Digital Education Action Plan (2021–2027)*.
6. European Commission. (2022). *Ethical guidelines on the use of artificial intelligence and data in teaching and learning for educators*. Publications Office of the European Union.
7. European Commission. (2024). *Artificial intelligence act*.
8. European Commission. (2025). *General-purpose AI guidelines*.
9. European Commission. (2025). *Guidelines on prohibited artificial intelligence practices*.
10. European Commission High-Level Expert Group on Artificial Intelligence. (2019). *Ethics guidelines for trustworthy AI*.
11. European Commission High-Level Expert Group on Artificial Intelligence. (2020). *Assessment list for trustworthy artificial intelligence (ALTAI)*.
12. European Network for Academic Integrity. (2023). *Guidelines for the use of artificial intelligence in academic integrity*.
13. European Schools. (2025). *Artificial intelligence in education: Guidelines for European Schools*.
14. European Parliament and Council. (2024). *Regulation (EU) 2024/1689 (Artificial Intelligence Act)*.
15. İstanbul Medipol Üniversitesi. (2025). *Yapay zekâ etik kullanım kılavuzu*.
16. Kişisel Verileri Koruma Kurumu. (2025). *Üretken yapay zekâ ve kişisel verilerin korunması rehberi*.
17. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2019). *OECD AI Principles*.
18. Russell Group. (2023). *Principles on the use of generative AI tools in education*.
19. T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı & T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2021). *Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi 2021-2025*.
20. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2026). *Eğitimde yapay zekâ uygulamaları etik kılavuzu*.
21. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2026). *Yapay zekâ uygulamaları etik beyan sistemi (YAZEK) kullanım rehberi*.
22. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü. (2025). *Eğitimde yapay zekâ politika belgesi ve eylem planı (2025–2029)*.
23. TÜBİTAK. (2026). *Destek süreçlerinde üretken yapay zekânın sorumlu ve güvenilir kullanımı rehberi*.
24. UNESCO. (2021). *Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence*.
25. UNESCO. (2023). *Guidance for generative AI in education and research*. UNESCO.
26. Yükseköğretim Kurulu. (2024). *Yükseköğretim kurumları bilimsel araştırma ve yayın faaliyetlerinde üretken yapay zekâ kullanımına dair etik rehber*.